



مرکز آموزشی درمانی امین اصفهان داروهای مصرفی در بیماران دیالیزی

تهیه کننده: واحد آموزش سلامت

تایید کننده: کمیته آموزش بیمار

تاریخ تهیه: ۱۴۰۳

منابع: ClinicalKey, WebMD, Mayo clinic

شرح:

کلیه‌ها وظایف متعددی در بدن به عهده دارند که سه وظیفه اصلی آنها عبارت است از:

- **دفع مواد زاید خون:** از سوخت و ساز مواد در بدن یک سری مواد زاید مانند: اوره، کراتینین و اسید اوریک تولید می‌شود که کلیه‌ها با تولید و ترشح ادرار این مواد را دفع می‌کند.
- **تنظیم آب بدن:** کلیه‌ها با کم و زیاد کردن حجم ادرار، آب بدن را تنظیم می‌کنند.
- **تولید بعضی از هورمون‌ها:** مهمترین کاری که این هورمون‌ها در بدن انجام می‌دهند شامل موارد زیر است:
- تنظیم فشار خون
- کمک به تولید گلبول‌های قرمز خون
- کمک به استحکام استخوان‌ها
- اگر به علت کلیه آسیب ببیند نمی‌تواند وظایف اصلی خود را بدرستی انجام دهد و مشکلاتی برای بیمار ایجاد می‌نماید. به طور مثال اگر نتواند هورمون تحریک کننده مغز استخوان بسازد موجب کاهش گلبول‌ها و کم خونی می‌گردد.

اپرکس یا اریترپروپویتین:

- اریترپروپویتین پروتئینی است که در کلیه‌ها برای تحریک مغز استخوان جهت ساختن گلبول‌های قرمز تولید می‌شود. آئمی یا کم خونی به حالتی گفته می‌شود که گلبول‌های قرمز مقدار کافی در بدن تولید نشده و موجب خستگی وضع می‌گردد. در بیماران دچار نارسایی مزمن کلیه تولید اریترپروپویتین توسط کلیه‌ها به قدری کم می‌شود که دیگر مغز استخوان قادر به تولید گلبول قرمز نمی‌باشد در نتیجه آئمی ایجاد می‌گردد.

- با تزریق داروی اپرکس تولید گلبول قرمز در بدن افزایش یافته و کم خونی ایجاد نمی‌گردد. در نتیجه حالاتی مانند ضعف، خستگی و بی حالی در بدن از بین رفته و کارکرد قلب نیز بسیار بهتر می‌شود.

نگهداری و مراقبت خاص از این دارو توسط استفاده کنندگان الزامیست. موارد زیر را بخاطر بسپارید:

- مواردی چون تغییر شدید دما، مجاورت طولانی با نور، تکان‌های شدید و پال و سرنگ محتوی دارو از مواردی است که بر عملکرد دارو اثر می‌گذارند.
- پس از خرید دارو از قرار دادن آن در مجاورت نور خورشید مقابل پنجره یا شیشه اتومبیل خوداری نمایید.
- از قرار دادن دارو در فریزر جدا خوداری نمایید.
- دارو را همواره از مجاورت نور و منابع گرمایی دور نگه دارید.
- تازمانی که از دارو استفاده نکرده اید آن را در یخچال درون جعبه مقوایی خود نگه دارید.
- جهت تاثیر بهتر دارو، قرص B ب کمپکس و اسید فولیک را روزانه مصرف نمایید.
- از حمل دارو در اتومبیلی که دمای داخل آن بیش از 25 درجه سانتی گراد باشد خودداری نمایید.
- از تکان دادن شدید آمپول یا شیشه دارو حتی هنگامی که دارو در جعبه خود قرار دارد، جدا خوداری نمایید.
- سریعاً دارو را در یخچال با دمای 2-8 درجه سانتی گراد در قفسه‌ای موجود در درب آن قرار دهید.
- بدانید که یکی از عوارض مهم داروی اریترپروپویتین افزایش فشار خون است لذا مراقب فشار خون خود باشید و مرتب از نظر فشار خون کنترل شوید.

- با درمان کم خونی و بهتر شدن اشتها مراقب افزایش وزن خشک و افزایش سموم مانند اوره و پتاسیم باشید.
- ممکن است در حین درمان با اریترپوپوئین نیاز به هیپارین بیشتری ضمن دیالیز داشته باشید لذا فیستول خود را کنترل نمایید و هرگونه تغییر را گزارش کنید.
- پیش از برداشتن دارو از یخچال دست‌ها را به خوبی با آب و صابون شسته و با حوله تمیز خشک کنید.
- بعد از خارج کردن دارو از یخچال مطمئن شوید که تاریخ مصرف آن نگذشته باشد.
- صبر کنید تا دمای دارو با دمای اتاق یکسان شود در این مدت دارو باید دور از هر نوع منبع نوری یا گرما باشد و حدود 15-30 دقیقه طول خواهد کشید.
- دارو نباید بیش از 60 دقیقه در دمای اتاق نگه داشته شود.
- از گرم کردن دارو با استفاده از مالش شدید در میان کف دو دست، مایکروویو، فر معمولی، آب گرم خودداری نمایید.
- دارو معمولاً باید شفاف و بدون رنگ باشد.
- با مشاهده کدورت یا رنگی شدن دارو و ذرات معلق و یا کف نباید از دارو استفاده کرد.
- در صورت خاموش شدن یخچال در اثر قطع برق یا خرابی و یخ زدن دارو و یا گرم شدن در حرارت بیش از 25 درجه سانتی گراد از دارو استفاده نکنید.

ونوفر:

این دارو در کم خونی ناشی از کمبود آهن در بیماران مبتلا به نارسایی مزمن کلیه که همودیالیز می‌شوند استفاده می‌شود. موارد زیر را در زمان استفاده از این دارو بخاطر بسپارید:

- ونوفر و آمپول ویتامین ث (C) با توجه به نیاز بیمار توسط پزشک حین دیالیز تزریق می‌شود.
- از مصرف خود سرانه دارو خودداری شود.
- مصرف بیش از حد دارو و یا سرعت بالای انفوزیون ممکن است باعث کاهش فشار خون، سردرد، تهوع، گیجی، درد مفاصل، بی حسی بدن، درد شکم، درد عضلات، ادم می‌گردد. در صورت بروز این نشانه‌ها به پرستار اطلاع دهید.
- این دارو با سایر داروها و یا محلول‌های تغذیه وریدی نباید مخلوط شود.
- در سالمندان به علت کاهش عملکرد قلب، سایر بیماری‌های زمینه‌ای و مصرف سایر داروها باید در انتخاب میزان مناسب دارو احتیاط شود.

کربنات کلسیم:

- این دارو به همراه ویتامین D₃ جهت برقراری تعادل کلسیم و فسفر و پیشگیری از بروز عوارض استخوانی مانند درد، پوکی استخوان، تغییر استخوان و شکستگی خود بخودی استخوان‌ها استفاده می‌شود. از کربنات کلسیم به منظور کاهش فسفر موجود در غذا و جلوگیری از جذب آن و از ویتامین دی فعال به منظور افزایش کلسیم و جذب آن از روده‌ها استفاده می‌شود.

موارد زیر را در زمان استفاده از این دارو بخاطر بسپارید:

- در صورت بروز علائم بی اشتهایی، تهوع، یبوست، دل درد، خشکی دهان یا احساس تشنگی با پزشک مشورت نمایید.
- دارو در دمای 30-15 درجه سانتی گراد و در پوشش بسته نگهداری شود.

- این قرص در ابتدا و یا بین غذا مصرف شود.
 - از مصرف غذاهایی که دارای فسفر بیشتری هستند، خودداری نمایید. مواد غذایی حاوی فسفر عبارتند از پنیر، حبوبات، زرده تخم مرغ، جوانه گندم، نان‌های سبوس دار، کله پاچه، ماهی‌ها خصوصاً ماهی سفید.
- ## ویتامین دی (D):

- نوعی از ویتامین D₃ وجود دارد که در کلیه‌ها تولید می‌شود. این ویتامین موجب استحکام استخوان‌ها می‌گردد. در صورتی که کلیه‌ها کارایی خود را از دست بدهد و بیمار نیاز به دیالیز داشته باشد باید از طریق تزریقی این ویتامین را دریافت کنند.
- به صورت دوره‌ای و با نظر پزشک آزمایش کلسیم و فسفر را انجام دهید.
- دارو را دور از نور و حرارت نگهداری کنید.

داروهای فشار خون و انسولین:

- عارضه اصلی افزایش فشار خون و دیابت، نارسایی کلیه‌ها می‌باشد.
- کلیه داروها باید طبق دستور و منظم مصرف شود.
- از قطع ناگهانی دارو پرهیز شود.
- اگر در حین دیالیز دچار افت فشار خون یا قند می‌شوید، فقط وعده دارویی قبل از دیالیز را مصرف نکنید.

سایر داروها:

- این داروهای شامل ب کمپلکس، ویتامین ای (E) و اسید فولیک می‌باشد. مصرف اسید فولیک در بیماران مبتلا به نوعی کم خونی موجب تولید گلبول قرمز و خون سازی می‌شود.

در چه شرایطی به پزشک مراجعه نمایید؟

- در صورت مشاهده عوارض دارویی مانند بی اشتهایی، استفراغ، اسهال و...
- در صورت اتمام داروهای مصرفی و یا رسیدن زمان ویزیت

- از آنجایی که ویتامین ب و اسید فولیک، محلول در آب بوده و از طریق دیالیز آن‌ها را از دست می‌دهید لذا باید روزانه جبران و بصورت قرص مصرف نمایید.

نکات کلی در مصرف داروها:

- کلیه داروها، حتی داروهایی که پزشکان غیر دیالیز برای شما تجویز می‌کنند، باید با اطلاع پزشک نفرولوژیست شما باشد.
- از مصرف هرگونه مسکن به خصوص متوکاربامول و بکلوفن مگر با تجویز پزشک معالجتان خودداری فرمایید.
- مصرف سایر ویتامین‌ها، باید با نظر پزشک معالج باشد.
- داروها در ساعت مشخص مصرف شود.
- در صورتی که دارویی را فراموش نمودید و تا ساعت مصرف بعدی زمان زیادی دارید آن را مصرف کنید. ولی اگر به زمان مصرف بعدی نزدیک است از مصرف آن خودداری نمایید.
- داروها را دور از دسترس اطفال نگه‌داری کنید.
- قرص‌های تاریخ مصرف گذشته را در منزل نگه‌داری نکنید. همیشه به میزان کافی داروهای مصرفی را در منزل داشته باشید و پیش از تمام شدن آن، دوباره نسخه را از داروخانه تهیه نمایید یا به پزشک مراجعه نمایید.
- اگر قصد سفر دارید، حتما مطمئن شوید که دارو به میزان کافی برای آن مدت به همراه دارید.
- در صورت مراجعه به هر پزشک دیگری، حتما پزشک را از مصرف داروها مطلع نمایید.
- خودسرانه و بدون مشورت با پزشک خود، داروهای مصرفی خود را قطع و یا تغییر ندهید.